

УКЛАДАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ ПРО УПРАВЛІННЯ СПАДКОВИМ МАЙНОМ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

CONCLUSION AND PERFORMANCE OF A HERITAGE MANAGEMENT CONTRACT: PRACTICAL ASPECTS

Узунов С.О., аспірант кафедри цивільного права
Національний університет «Одеська юридична академія»
ORCID ID: 0000-0003-1513-1321

Стаття присвячена дослідженню особливостей укладання та виконання договору про управління спадковим майном за законодавством України, що регламентується статтею 1285 Цивільного кодексу України.

Автор акцентує увагу на проблемах практичного застосування цієї норми, зокрема на відсутності детальної регламентації умов договору та наслідків його невиконання.

Автор аналізує можливі шляхи вдосконалення правового регулювання інституту управління спадщиною, зокрема, шляхом розширення повноважень виконавців заповіту.

Стаття містить практичні рекомендації щодо покращення законодавчої бази та застосування договору про управління спадковим майном на практиці, що сприятиме захисту інтересів спадкоємців та ефективному управлінню спадковим майном, включаючи корпоративні права.

Автором визначено, що найбільш ефективним способом управління спадщиною за наявності в її складі майна, яке потребує утримання, догляду, вчинення інших фактичних чи юридичних дій для підтримання його в належному стані, зокрема корпоративних прав, є укладання договору про управління спадковим майном із професійним управителем.

Інститут спадкування корпоративних прав учасників господарських товариств є складним, багатоманітним і має продовжувати розвиватися, оскільки існує як певна неоднозначність у законодавчому регулюванні, так і пов'язана з цим суперечливість судової практики.

Ключові слова: договір про управління спадщиною, спадкове майно, управління спадковим майном, виконавець заповіту, спадкоємці, корпоративні права, спадкові відносини, господарські товариства.

The article is dedicated to the study of the features of concluding and executing a heritage management contract under the legislation of Ukraine, regulated by Article 1285 of the Civil Code of Ukraine. The author emphasizes the issues of practical application of this regulation, particularly the lack of detailed provisions concerning the terms of the contract and the consequences of its non-performance.

The author analyzes possible ways to improve the legal regulation of the heritage management contract, including expanding the powers of executors of wills. The article provides practical recommendations for improving the legislative framework and applying the heritage management contract in practice, which will contribute to protecting the interests of heirs and ensuring effective management of inherited property, including corporate rights.

The author identifies that the most effective way to manage an estate, particularly when it includes property that requires maintenance, care, or other factual or legal actions to keep it in proper condition, including corporate rights, is to conclude a heritage management contract with a professional manager.

The inheritance of corporate rights by participants of business entities is a complex and multifaceted institution requiring further development due to the existing legislative ambiguities and the related inconsistencies in judicial practice.

Key words: inheritance management contract, inheritance property, management of inheritance property, executor of the will, heirs, corporate rights, inheritance relations, business entities.

Постановка проблеми. Договір про управління спадковим майном передбачений ст. 1285 Цивільного кодексу України [1] (далі – ЦК України). Відповідно до норми цієї статті, наявність у складі спадщини майна, яке потребує утримання, догляду чи інших дій для підтримання його в належному стані, у нотаріуса або відповідного органу місцевого самоврядування, виникає право укласти договір на управління спадщиною з іншою особою. Таке право відповідно до закону виникає у разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту.

Проте існування вищенаведеної норми викликає більше запитань стосовно можливості застосування її на практиці поряд із заходами щодо охорони спадщини, які також передбачені законодавством України (ст. 1283 ЦК України).

Норма ст. 1285 ЦК України лише надає можливість укладення договору про управління спадщиною, однак не регламентує умов укладення, виконання, правових наслідків невиконання або неналежного виконання такого договору, що не дає можливість однозначно визначити правову природу цього договору.

Актуальність дослідження особливостей укладення та виконання договору про управління спадщиною також підсилюється особливими обставинами, які склалися в Україні внаслідок повномасштабного вторгнення і вве-

дення правового режиму воєнного стану. У цей період питання правового регулювання спадкових відносин набуває особливого значення, оскільки спадкове майно загиблих військовослужбовців може залишатися без належної охорони, зберігання та управління. Це пов'язано з тим, що спадкоємці, які мають право на спадщину, часто перебувають за кордоном або не можуть вчасно прийняти спадщину через інші поважні причини. За таких умов, договір про управління спадщиною має стати ефективним засобом захисту інтересів спадкоємців

Зважаючи на це, дослідження договору про управління спадщиною за цивільним правом України має велике практичне значення та сприятиме формуванню правових механізмів, які дозволяють ефективно управляти спадщиною, що включає як класичні, так і новітні об'єкти права власності.

Стан дослідження теми. У доктрині приватного права України договір управління спадщиною досліджувався такими правниками, як О.В. Дзера, А.С. В.М. Коссака, Н.С. Кузнецова, В.В. Луць, Р.А. Майданік, К.Г. Некіт, О.П. Печений, І.В. Спасибо-Фатєєва, С.Я. Фурса, С.О. Харитонов, В.Л. Яроцький та інші. Однак, відсутність детальної регламентації у законодавстві та незначні наукові розробки дозволяють зробити висновок про актуальність дослідження договору про управління спадщиною за цивільним правом України.

Метою цього дослідження є визначення особливостей укладання та виконання договору про управління спадковим майном за цивільним правом України.

Виклад основного матеріалу. У ст. 1285 ЦК України та ч.3 ст. 61 Закону України “Про нотаріат” [2] можливість укладення договору про управління спадщиною передбачається за певних умов. Зокрема, такими умовами є: 1) смерть спадкодавця та наявність свідоцтва про смерть; 2) подання заяви до нотаріуса або посадової особи органу місцевого самоврядування про потребу в управлінні спадщиною; 3) відсутність спадкоємців або виконавця заповіту [3]; 4) наявність у складі спадщини майн, яке потребує утримання, догляду, вчинення інших фактичних чи юридичних дій для підтримання його в належному стані, зокрема корпоративних прав.

Однак, зазначені умови на практиці не можуть бути виконані через неточність формулювань та неузгодженість норм цивільного законодавства щодо договору управління майном, довірчої власності та договору про управління спадковим майном. Тому, у межах цього дослідження пропонується розглянути проблемні аспекти укладання та виконання договору про управління спадковим майном.

Найбільш ефективним способом управління спадщиною за наявності в її складі майна, яке потребує утримання, догляду, вчинення інших фактичних чи юридичних дій для підтримання його в належному стані, зокрема корпоративних прав, є укладання договору про управління спадковим майном із професійним управителем.

Відповідно до ст. 1285 ЦК України підставою виникнення відносин щодо довірчого управління спадковим майном є не лише договір довірчого управління майном, а фактичний склад.

Найбільш повний перелік юридичних фактів, що породжують правовідносини довірчого управління спадковим майном, можна сформулювати наступним чином:

- укладення сторонами договору про управління спадщиною із ззначенням істотних умов таких, як предмет договору; розмір і форма плати за управління спадковим майном; строк договору; строк та порядок надання управителем звіту про свою діяльність;

- фактична передача майна, що є об’єктом цього договору;

- державна реєстрація права довірчої власності, що виникає на підставі цього договору (за наявності відповідної вимоги у чинному законодавстві);

- наявність підстав, передбачених законом. До переліку таких підстав, передбачених законом, входить заповіт, у якому призначено виконавця заповіту (ч. 1 ст. 1286 ЦК України). Тільки у разі спадкування за заповітом виконавцю заповіту (п. 4 ч. 1 ст. 1290 ЦК України) належать права установника довірчого управління спадщиною.

Питання укладання виконавцем заповіту договору про управління спадщиною є досить дискусійним у цивілістиці та на практиці.

Важко при цьому погодитись з позицією Р.А. Майданіка про те, що установником управління спадковим майном може бути лише нотаріус або орган місцевого самоуправління, а роль самих спадкоємців, а також виконавця заповіту має зводитись тільки до звернення їх до нотаріуса з проханням про вчинення певних дій, спрямованих на це [4; с. 421–422].

Дійсно у законі зазначається, що договір про управління спадщиною укладає нотаріус, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, – відповідний орган місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 1285 ЦК України). Слід зазначити, що викладена вище точка зору отримала своє продовження і в правозастосовній діяльності. Так, відповідно до листа Міністерства юстиції України «Щодо практики укладання договорів на управління спадщиною» від 04.10.2005 р. № 31–32/1694, договір на управління спадковим майном є двостороннім договором; установником

управління може бути нотаріус, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, – відповідний орган місцевого самоврядування [5].

Розмірковуючи над питанням укладання договору про управління спадщиною, І.В. Спасиво–Фатєєва доходить висновку про те, що установником управління в цьому договорі виступатимуть нотаріус або спадкоємці (ч. 1 ст. 1285, ст. 1287 ЦК України). Останнє впливає з права спадкоємців призначити стороною особу, яка надає згоду на це (ст. 1289 ЦК України), що і втілюється в договір між ними [6; с. 331].

Водночас, В.Ю. Чуйкова зауважує, що виконавець заповіту може виступати установником довірчого управління, уклавши договір довірчого управління спадковим майном з довірчим управителем [7; с.13].

Питання про необхідність встановлення довірчого управління спадковим майном повинно вирішуватись виконавцем заповіту з урахуванням думки спадкоємців, нотаріальних органів, а в необхідних випадках — під контролем органів опіки та піклування (щодо майна малолітніх, неповнолітніх, обмежено дієздатних та недієздатних спадкоємців). Однак, виявлення думки вказаних осіб може спричинити затягування процесу встановлення довірчого управління спадковим майном.

У абз. 1 ч. 1 ст. 1285 ЦК України зазначається, що укладання договору про управління спадщиною відбувається за ініціативою нотаріуса, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, – відповідного органу місцевого самоврядування, та за наявності – виконавця заповіту. Однак, у разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту договір про управління спадщиною укладається з іншою особою.

Аналогічна за змістом норма розміщена і в Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України [8]. Так, відповідно до п. 9.1. гл. 1 розділу 2 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, якщо під час життя заходів щодо охорони спадкового майна з’ясується, що у складі спадщини є майно, що потребує утримання, догляду, вчинення інших фактичних та юридичних дій для підтримання його в належному стані, нотаріус у разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту на підставі заяви заінтересованої особи укладає договір на управління спадщиною з цією особою.

Думається, покладення на виконавця заповіту ролі лише посередника у відносинах з управління спадщиною зводить нанівець його повноваження з виконання заповіту, і, крім того, не відповідає змісту ст. 1290 ЦК України. Відтак, зміст ст. 1290 ЦК України дозволяє зробити висновок про те, що за наявності виконавця заповіту договір про управління спадщиною укладає саме він.

Тому, вважаємо, що право виконавця заповіту укладати договір про управління спадковим майном із третьою особою, слід визнати справедливим, і внести відповідні зміни до ст. 1285 ЦК України. Зокрема, викласти абз. 1 ч. 1 в наступній редакції: “За договором про управління спадковим майном одна сторона (установник управління), на стороні якого може виступати нотаріус, уповноважена посадова особа місцевого самоврядування та виконавець заповіту, за ініціативою осіб, які зацікавлені у збереженні цього майна, передає другій стороні (управителеві) на певний строк спадкове майно в довірче управління для його утримання, догляду та виконання інших дій, необхідних для збереження майна, а друга сторона зобов’язується за плату здійснювати від свого імені управління цим спадковим майном в інтересах установника управління або вказаної ним особи (вигодонабувача).

Таким чином, у запропонованому визначенні договору про управління спадковим майном відсутні будь-які умови укладення цього договору. За умови внесення зазначених змін до ЦК України не будуть порушуватись правила ст. 5 ЦК України про свободу договору.

Першим етапом здійснення управителем повноваження з управління спадщиною є встановлення спадкового майна, що потребує управління, яке здійснюється після встановлення обсягу всієї спадкової маси. На цьому етапі управителю задля визначення майна, що потребує управління, доцільно звернутися до експертів з оцінки майна та з'ясувати позицію спадкоємців щодо даного питання. Після встановлення майна, що потребує управління, управитель повинен визначитися із способом управління спадщиною.

Управитель має право використовувати спадкове майно в інтересах спадкоємців, отримуючи з нього доходи, які будуть включені до складу спадщини. Наприклад, управитель може здавати в оренду нерухомість, що належить до спадщини, або керувати бізнесом померлого.

Усі доходи, отримані від управління спадщиною, повинні бути розподілені між спадкоємцями відповідно до їх часток у спадщині. Витрати на управління спадщиною, включаючи винагороду управителя, покриваються за рахунок доходів від спадкового майна або самого спадкового майна.

Управитель зобов'язаний регулярно надавати звіти про свою діяльність спадкоємцям. Звіти повинні містити інформацію про доходи, витрати, стан спадкового майна та інші важливі аспекти управління. Спадкоємці мають право вимагати додаткових пояснень та перевірок.

Спадкоємці мають право контролювати діяльність управителя, вимагати звітів та, у разі необхідності, звертатися до суду для захисту своїх прав. Якщо управитель порушує свої обов'язки, спадкоємці можуть вимагати його заміни або розірвання договору.

Особливої деталізації потребують повноваження управителя з управління спадщиною, яка включає корпоративні права, щодо забезпечення підприємницької діяльності спадкодавця, наприклад, право брати участь замість нього у зборах засновників або учасників товариств, призначати в необхідних випадках аудиторську перевірку, ревізію тощо [9; 183].

На думку І. Кучеренко, чинне законодавство не регулює порядок управління часткою у статутному фонді товариства учасника, який помер, в період між його смертю і отриманням спадкоємцями спадщини, в зв'язку з чим виникає багато спірних питань [10; с. 33]. Наприклад, спадкодавець був одночасно директором товариства і власником 1/2 частки у статутному фонді. Отож, після його смерті неможливо зібрати збори учасників товариства для переобрання директора, оскільки немає кворуму, як того вимагає ст. 34 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [11].

Загалом схожого погляду додержується і В.В. Васильченко, зауважуючи, що на відміну від багатьох зарубіжних країн, чинне законодавство України поки не містить норм, які б детально регулювали порядок переходу спадкової маси (часток, паїв, акцій тощо) комерційних організацій після смерті власника до його спадкоємців [12; с. 80].

На практиці виникає багато проблемних питань, пов'язаних з діяльністю та прийняттям рішень товариством з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ) у випадку смерті одного з учасників протягом тих 1,5 року, коли спадкоємці померлого мають право подати заяву про вступ до товариства, і тільки після спливу яких інші учасники мають право прийняти рішення про виключення померлого учасника або про ліквідацію товариства в залежності від розміру його частки у випадку, якщо такі заяви спадкоємці не подали (ч. 2 ст. 23 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»).

Вважаємо, що інститут управління спадщиною є інструментом, який може запобігти настанню економічних збитків як для самого ТОВ та інших його учасників, так і для спадкоємців померлого учасника. Проте на прак-

тиці, на жаль, нотаріуси не в усіх випадках, коли у складі спадщини є корпоративні права, призначають управителя спадщиною.

У реальності часто виникають конфлікти між спадкоємцями, і в таких випадках нотаріус може не видати свідоцтво про право на спадщину до вирішення спору (ст. 42 Закону України «Про нотаріат» [13]).

Через це питання про вступ до ТОВ залишається невирішеним, що створює практичні проблеми. Часто виникає ситуація, коли ТОВ не може ефективно функціонувати, оскільки кількість його учасників залишається невизначеною, а робота загальних зборів учасників заблокована. Загальні збори, як відомо, вирішують низку важливих питань, таких як розподіл чистого прибутку, прийняття рішення про виплату дивідендів, створення органів товариства та визначення порядку їхньої діяльності, а також прийняття рішень про виділення, злиття, поділ, приєднання або перетворення товариства. В результаті, без можливості винесення цих питань на голосування, неможливо говорити про успішну й ефективну господарську діяльність ТОВ.

Такі норми не суперечать ч. 1 ст. 1219 ЦК України щодо того, що право на участь у товариствах не входять до складу спадщини, оскільки вона містить виключення: якщо інше не встановлено законом або установчими документами товариства. Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» в 2018 р. було встановлено інше – фактично дозволено спадкувати в т.ч. й право на участь у ТОВ [14].

Частина 1 ст. 23 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» передбачає саме право спадкоємців на вступ до товариства у якості його учасників. При цьому згода інших учасників ТОВ на це не потрібна, а державна реєстрація спадкоємців як нових його учасників можлива навіть без відома інших учасників товариства (відповідно до п. в) п. 3 ч. 5 ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [15]), якщо інше не передбачено статутом ТОВ.

Однак, отримання спадкоємцем у спадок частки у статутному капіталі ТОВ не означає автоматичного набуття ним статусу учасника господарського товариства. Спадкоємець отримує лише право на вступ до цього товариства.

Якщо спадкоємець не хоче ставати учасником товариства, він має право звернутися до його вищого органу для отримання своєї частки у статутному капіталі. Для цього спадкоємець подає заяву про відмову від права на вступ до товариства та вимогу щодо виплати належної йому частки. При цьому закон не вимагає нотаріального засвідчення підпису на заяві.

Рішення про зміну складу учасників ТОВ належить до компетенції його вищого органу. Зміни до статуту, пов'язані з новим складом учасників, підлягають державній реєстрації з внесенням інформації до Єдиного державного реєстру юридичних осіб. Відповідно до ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», для цього необхідно подати рішення загальних зборів учасників або рішення про виключення учасника з товариства.

Якщо спадкоємець бажає стати учасником товариства, він повинен подати відповідну заяву до органу правління ТОВ. Учасником він стане лише після ухвалення вищим органом товариства позитивного рішення (постанова Пленуму Вищого Господарського Суду України № 14 від 25.02.2016 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» [16]).

У разі відмови товариства у прийнятті правонаступника до складу учасників, правонаступнику видається частка у майні спадкодавця у грошовій або натуральній формі, оцінена на день смерті учасника.

Отже, спадкоємці самостійно вирішують, чи бажають вони вступити до товариства, чи отримати компенсацію своєї частки. Важливо, щоб рішення про вступ було прийняте протягом року після закінчення строку на прийняття спадщини. Інакше можливе виключення спадкодавця зі складу учасників товариства або ліквідація товариства без врахування його голосу.

Та незважаючи на вказані норми закону, судова практика з цих питань виявляється суперечливою. Деякі суди трактують ці норми на власний розсуд та продовжують вважати, що право на участь у ТОВ не спадкується. Як приклад такого трактування можна навести постанову Апеляційного суду Запорізької області у складі колегії суддів судової палати з розгляду цивільних справ від 16 квітня 2019 р. у справі №311/370/18. Суд постановив, що згідно з ч. 1 ст. 23 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» передбачено перехід частки в разі смерті або припинення учасника товариства до його спадкоємця чи правонаступника без згоди інших учасників. Однак, на думку суду, ця норма не надає спадкоємцю права на участь у товаристві. «Наведені обставини спростовують твердження відповідача про те, що спадкоємці померлого учасника автоматично набувають корпоративних прав на участь у Товаристві з обмеженою відповідальністю. Водночас ці обставини підтверджують, що позивачі набувають прав на частку, але лише як на майнове право. Це право стосується частки як майнового активу і не включає право на участь у товаристві» [17].

У іншій схожій справі у 2019 році, після набрання чинності Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», Східний апеляційний господарський суд розглядав справу № 917/1887/17, у якій позивачі посилалися на положення установчого документу, де зазначалося, що при передачі паю (або частки паю) третій особі, до неї переходять усі права та обов'язки, що належали учаснику, який передав свій пай повністю або частково. Спадкоємці намагалися застосувати цей пункт за аналогією до випадку спадкування. Однак суд апеляційної інстанції відхилив таке тлумачення, вказавши, що в даній ситуації аналогія не може бути застосована, оскільки згідно зі ст. 8 ЦК України можливе застосування аналогії закону або аналогії права, але не аналогії положень установчого документу. Суд також послався на ст. 100 ЦК України, яка визначає, що право участі в товаристві є особистим немайновим правом і не може бути передане іншій особі окремо, та на ст. 1219 ЦК України, яка передбачає, що до складу спадщини не входять права та обов'язки, нерозривно пов'язані з особою спадкодавця, зокрема: особисті немайнові права, право на участь у товариствах та право членства в об'єднаннях громадян, якщо інше не передбачено законом або установчими документами [18].

Отже, інститут спадкування корпоративних прав ТОВ є складним, багатоманітним і має продовжувати розвиватися, оскільки існує як певна неоднозначність у законодавчому регулюванні, так і пов'язана з цим суперечливість судової практики.

Що стосується акціонерного товариства (далі – АТ), то порядок спадкування права на участь у ньому врегульований законодавством України достатньо прозоро. Відповідно до ст. 35 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [19] до особи, яка набула право на цінний папір, одночасно переходять у сукупності всі права, які ним посвідчуються (права за цінним

папером), крім випадків, встановлених законом або правочиною. Таким чином, спадкування акцій учасника АТ відбувається через передачу спадкоємцям акцій, що належали спадкодавцю. Акції входять до складу спадщини на загальних умовах і переходять до спадкоємців без жодних обмежень. Разом із правом власності на акції, спадкоємці також отримують право брати участь у діяльності АТ.

У чинному Законі України «Про акціонерні товариства» [20] відповідно до ч. 1 ст. 41 у загальних зборах можуть брати участь особи, включені до переліку акціонерів, які мають право на таку участь, або їх представники. У загальних зборах акціонерів за запрошенням особи, яка скликає загальні збори, також можуть брати участь інші особи. Таким чином, не вирішеним є питання участі спадкоємців у загальних зборах АТ у разі смерті акціонера.

Однак, на відміну від ситуації з ТОВ, для реалізації цього права не потрібна згода інших акціонерів на вступ до АТ. Важливо також пам'ятати, що необхідно здійснити перереєстрацію права власності на акції. Згідно з Положенням про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, затвердженим рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку 17.10.2006 № 1000, внесення до системи реєстру записів про перехід права власності на іменні цінні папери у випадку спадкування здійснюється реєстроутримувачем на основі подання наступних документів:

- оригіналу або нотаріально засвідченої копії свідоцтва про право на спадщину;
- сертифіката цінних паперів (за наявності). Якщо сертифікат відсутній, реєстроутримувач на підставі заяви спадкоємця робить відповідний запис про втрату сертифіката («втрачений») у журналі обліку сертифікатів іменних цінних паперів.

Переоформлення також можна виконати через зберігача відповідно до Положення про депозитарну діяльність. Нотаріус може подати запит на складання та видачу виписки з рахунку в цінних паперах для оформлення спадщини щодо цінних паперів. У запиті повинні бути зазначені прізвище, ім'я та по батькові померлого депонента. До запиту додається копія свідоцтва про смерть депонента. Лише після цього спадкоємці отримують право власності на акції.

Отже, смерть учасника АТ може фактично паралізувати діяльність юридичної особи до отримання спадкоємцями свідоцтва про право на спадщину, а це досить тривалий проміжок часу, який може призвести навіть до ліквідації юридичної особи.

Висновки. Договір про управління спадковим майном, передбачений ст. 1285 ЦК України, має потенціал для ефективного управління спадщиною, особливо у випадках спадкування корпоративних прав. Проте недостатня деталізація умов укладення та виконання цього договору в законодавстві ускладнює його застосування на практиці.

На практиці переважають випадки, коли установником управління спадщиною виступає нотаріус або місцевий орган влади. Проте внесення змін до законодавства для розширення повноважень виконавців заповіту в управлінні спадковим майном є необхідним для більш ефективного застосування договору.

Законодавство України не повністю врегулює порядок управління частками у господарських товариствах в період між смертю учасника і отриманням спадщини спадкоємцями, що може паралізувати діяльність товариства. Інститут управління спадщиною може запобігти економічним збиткам для товариств та спадкоємців.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
2. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 р. № 3425-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
3. Святецька І. Управління спадщиною (стаття 1285 ЦК України). *Юридичний радник*. № 4 (58). 2011. <http://yurradnik.com.ua/stati/d1>.

4. Майданик Р.А. Проблеми довірчих відносин в цивільному праві. К.: Видавничо-поліграф. центр «Київ. Ун-т», 2002. С. 421–422.
5. Лист Міністерства юстиції України «Щодо практики укладання договорів на управління спадщиною» від 04.10.2005 р. № 31–32/1694 / Спадкування за законодавством України. Коментар. Судова практика: [зб. нормат. актів]. К.: Юрінком Інтер, 2008.
6. Цивільне право України: [підруч., у 2–х т.] / Борисова В.І (кер. авт. кол.), Баранова Л.М., Жилінкова В.І. та ін.; за заг. ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатеевої, В.Л. Яроцького. К.: Юрінком Інтер, 2004. Т. 2.
7. Чуйкова В.Ю. Правові питання спадкування за заповітом: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Х., 1999.
8. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12?find=1&text=%D0%BF%D1%80%D0%BE+%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D1%89%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D1%8E#w2_1
9. Спадкове право: Нотаріат. *Адвокатура*. Суд: [наук.–практ. посіб.][С.Я. Фурса, Є.І. Фурса, О.М. Клименко та ін.]; за заг. ред. С.Я. Фурси. К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2007.
10. Кучеренко І. Деякі питання спадкування частки у статутному фонді товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю. *Підприємство, господарство і право*. 2001. № 9. С. 33.
11. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 6 лютого 2018 р. № 2275-VIII. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19?find=1&text=%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%BE%D1%94%D0%BC%D1%86%D1%96#w1_1
12. Васильченко В.В. Спадкування часток учасників господарських товариств та кооперативів: актуальні питання. *Право України*. 2000. № 7.
13. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 р. № 3425-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
14. Волинець В. Особливості спадкування корпоративних прав ТОВ. *Юридична газета*. №6 (736). <https://yur-gazeta.com/publications/practice/korporativne-pravo-ma/osoblivosti-spadkuvannya-korporativnih-prav-tov.html>
15. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
16. Постанова Пленуму Вищого Господарського Суду України № 14 від 25.02.2016 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16#Text>
17. Постанова Апеляційного суду Запорізької області у складі колегії суддів судової палати з розгляду цивільних справ від 16 квітня 2019 р. у справі №311/370/18. <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81321094>
18. Рішення Східного апеляційного господарського суду у справі № 917/1887/17. <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/84817181>
19. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
20. Про акціонерні товариства: Закон України від 27 липня 2022 року № 2465-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n434>